

CSAPATMOZGÁSOK ENGEDÉLYEZÉSÉNEK ÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK SAJÁTÓSSÁGAI A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN

Absztrakt

Az ukrajnai válság hatására a NATO walesi csúcstalálkozóján döntés született a kollektív védelmet megerősítő intézkedések bevezetéséről. Ennek egyik fontos eleme a nagyon rövid készenlétű erők kitelepülése a Szövetség keleti határánál elhelyezkedő tagországokba, amelyet a területükön létrehozott kis létszámú NATO-parancsnokságok segítenek elő. A megerősítő erők gyors kitelepülése érdekében a fenyegetett szövetségeseknek fel kell készülni a csapatmozgások végrehajtási feltételeinek biztosítására, a katonai szervezetek fogadására, a részükre szükséges szolgáltatások érdekében a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerének működtetésére. A fentiek alapján a publikáció célja a hazánk területére megerősítésül érkező, illetve a felajánlott magyar katonai erő határátlépéssel járó csapatmozgása jogi feltételrendszerének és konkrét végrehajtásának vizsgálata.

Kulcsszavak: csapatmozgás végrehajtása, Befogadó Nemzeti Támogatás, különleges jogrendi időszakok

Bevezetés

A Krím félsziget oroszországi annektálása következtében, illetve Kelet-Ukrajnában a szakadár tevékenység elmélyülésével a NATO keleti határánál a biztonsági környezet gyökeresen megváltozott. A tagországok biztonságának szavatolása a Szövetség 27-ik, Walesben 2014. szeptember 4-5. között megrendezett csúcstalálkozójának fő kérdésévé vált. A NATO-nak a walesi csúcson választ kellett találni a keleti határainál jelentkező fenyegetések kezelésére. A biztonság előmozdítása érdekében a NATO-tagországok állam- és kormányfői

---

¹ Nyitrai István ezredes, e-mail: istvan.nyitrai@mil.hu

² Dr. Szászi Gábor alezredes, e-mail: szaszi.gabor@uni-nke.hu

egyértelműen a kollektív védelmet megerősítő RAP³ kidolgozásában. Ennek egyik legfontosabb eleme az ENRF⁴ állományából kijelölt VJTF-szervezet⁵, amely nagyon rövid készenléttel települ ki a fenyegetett tagország területére. Ezeket az erőket kissé hosszabb készenléttel követik a bevethető, további NRF-erők. A RAP részeként született döntés a VJTF-erők gyors települését elősegítő NFIU⁶-k létrehozására, amelyek a biztonsági fenyegetettségnek leginkább kitett tagországok területén tevékenykednek. Mivel hazánk aktív szerepre törekszik a Szövetség biztonságának előmozdításában, a nemzeti elgondolást követően NATO-döntés született egy NFIU Magyarország területén történő létrehozására.

A kitűzött cél teljesülése érdekében részletesen vizsgáljuk a csapatmozgások engedélyezésének folyamatát béke idején és a honvédelmi típusú különleges jogrendi időszakok esetében.

1. A jogszabályi környezet változása a csapatmozgások engedélyezésének terén

A csapatmozgások engedélyezésének és végrehajtásának feladatrendszere nem napjaink új kihívása, hiszen Magyarország már a NATO-csatlakozás előtt részt vett olyan szövetséges feladatokban, ahol ezekkel a problémákkal már foglalkozni kellett.

1995 jelentős változásokat hozott az ország, ezen belül a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség életében. Ebben az évben csatlakoztunk a Békepartnerséghez (PfP) és ezzel egyidejűleg az 1995. évi CII. Törvénnyel kihirdetett, ún. PfP SOFA-hoz, amely lehetővé tette alapvetően a NATO SOFA⁷ rendelkezéseinek alkalmazását, mégpedig úgy, mintha Magyarország is NATO-tagállam lenne. Azonban a joggyakorlatban ez nem valósult meg, mivel a magyar jogrendszerbe nem illeszkedő elemek is voltak.

---

³ Readiness Action Plan: Készenléti Akcióterv

⁴ Enhanced NATO Response Forces: Megerősített NATO Reagáló Erők, a korábbi NRF erőknél jóval rövidebb készenléti idejű katonai szervezetek.

⁵ Very High Readiness Joint Task Force: Nagyon Magas Készenléti Összhaderőnemi Műveleti Erő

⁶ NATO Force Integration Unit: NATO-erőket integráló elem

⁷ Magyarországon az 1999. évi CXVII. törvénnyel kihirdetett – Londonban, 1951-ben aláírt, az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti fegyveres erők jogállásáról szóló- Megállapodás.

Amíg a NATO- és a PfP-tagállamok vonatkozásában Magyarország elfogadta, és a tagállamok fegyveres erői használhatták a NATO-menetparancsot (NATO Travel Order-t), amely a katonák határátlépését hivatott meggyorsítani, illetve megkönnyíteni, valamint a NATO-országok által alkalmazott vámokmányokat (NATO Form 302), amelyek a tagállamok fegyveres erői áruinak vámeljárait egyszerűsíti, vámkedvezményeit biztosítja, addig az MH ezeket az okmányokat csak a NATO-csatlakozás után, a NATO SOFA kihirdetését követően, a törvényben kapott felhatalmazások alapján, a magyar jogrendszerbe illeszkedő törvénymódosítások és a vonatkozó új jogszabályok megalkotása és kihirdetése után használhatta csak.⁸

Természetesen már ebben az időszakban is minden nemzetközi csapatmozgáshoz, legyen az MH vagy külföldi fegyveres erő államhatárunk átlépésével járó mozgása, közjogi engedélyre volt szükség, amelyet az akkor hatályos Alkotmány szerint az Országgyűlés adott meg, és azt országgyűlési határozatban hirdették ki. A HM szintjén ezzel a jog- és hatáskörrel a Nemzetközi Együttműködési Főosztály (HM NEF) rendelkezett, amelyen keresztül lehetett a diplomáciai engedélyeket biztosítani a nemzetközi kapcsolattartással összefüggő feladatok végrehajtásáról szóló 9/1997. (HK.7.) HM utasítás szerint.

A kezdeti időszak tapasztalatai szükségessé tették a megfelelő jogszabályi környezet kialakítását a NATO-elvárások teljesítése érdekében. Erre 2000-ben az Alkotmány módosításával nyílt lehetőség. Ettől kezdve az engedélyeztetés egy része a kormány hatáskörébe került át.

A kormány jogalkotói munkája keretében a határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének kormányzati feladatairól szóló 190/2000. (XI.14.) Korm. rendeletben szabályokat fogalmazott meg, amely alapján a honvédelmi miniszter a HM-re vonatkozó feladatok és hatáskörök átcsoportosításával a 32/2001. (HK.9.) HM utasításában a határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének előkészítéséről rendelkezett.⁹

---

⁸ Szabados Tibor: A HM Beszerzési és Biztonsági Beruházási Hivatal Vám és Határforgalmi Igazgatóság szerepe a nemzetközi csapatmozgásokban. Katonai Logisztika – az integrált logisztikai tudományos tanács folyóirata. 2003. 1. szám. p.236.

⁹ Uo.: p.237.

2. Csapatmozgások engedélyezésének aktuális helyzete

A jelenleg hatályos alaptörvény 47. cikke szerint a Kormány dönt a Magyar Honvédség és a külföldi fegyveres erők magyarországi határátlépéssel járó csapatmozgásairól.

Ugyanakkor az Alaptörvény fenntartja az Országgyűlés döntési jogát – a Kormány felelősségi körébe tartozó esetek kivételével – az MH külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, külföldi állomásozásáról, valamint a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról.

A fentiek szerinti alkalmazás esetén az MH, valamint a külföldi fegyveres erők alkalmazására vonatkozó döntés és a csapatmozgás közjogi engedélyezése az Országgyűlés hatáskörébe tartozik.

Szintén az Alaptörvény szerint, az MH és a külföldi fegyveres erő fentieknek megfelelő, azonban EU- vagy NATO-döntésen alapuló alkalmazása, valamint más csapatmozgások a Kormány döntési jogkörébe tartoznak. Az Észak-atlanti Szerződés 5. cikkének, valamint az egyéni és a kollektív védelem joga értelmében a szövetséges erők magyarországi, illetve az MH külföldi alkalmazása a Szövetség döntésén alapul, tehát az ezekre irányuló döntés, továbbá a csapatmozgások közjogi engedélyezése a Kormány hatáskörébe tartozik.

A vonatkozó kormányrendelet¹⁰ szerint csapatmozgásnak nevezük a Magyar Honvédség és a külföldi fegyveres erők az államhatár átlépésével járó olyan tevékenységét, amely:

- alaprendeltetésből adódó feladatok gyakorlására vagy végrehajtására irányul;
- a fenti feladatokra vonatkozó katonai szabályzatok előírásai alapján történik;
- szervezett formában, katonai vezetés vagy egyes külföldi fegyveres erőkre érvényesülő más felelős vezetés alatt valósul meg.

A Kormány a hatáskörébe tartozó csapatmozgásokat, valamint csapatmozgásnak nem minősülő katonai mozgásokat, amelyekben a

---

¹⁰ 190/2000. (XI. 14.) Kormányrendelet a határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének kormányzati feladatairól

résztevők száma az 1200 főt meghaladja, határozatban engedélyezi.

A Kormányrendelet alapján a honvédelemért felelős miniszter a Kormány elé terjeszti a következő évre tervezett csapatmozgások jegyzékét döntésre minden év december 15-ig.

A jegyzék tartalmazza:

- az Országgyűlés elé beterjesztésre kerülő csapatmozgásokat;
- az MH részvételével külföldön vagy külföldi fegyveres erők részvételével Magyarországon tervezett:
  - NATO-gyakorlatokat és kiképzési rendezvényeket;
  - PfP-gyakorlatokat és kiképzési rendezvényeket;
  - PfP-szellemű gyakorlatokat és kiképzési rendezvényeket;
  - két- és többoldalú megállapodásokon alapuló gyakorlatokat és kiképzési rendezvényeket;
- alaprendeltetésből adódó feladatok gyakorlása vagy végrehajtása szerint minősülő egyéb katonai tevékenységek felsorolását;
- azokat a csapatmozgásnak nem minősülő katonai mozgásokat, amelyekben a résztvevők száma az 1200 főt meghaladja;
- azokat az ismert, a NATO tervezési okmányaiban szereplő, de a Magyar Honvédség részvétele nélkül megrendezésre kerülő gyakorlatokat, amelyekhez kapcsolódóan Magyarországon külföldi fegyveres erők átvonulása történhet.

A csapatmozgások engedélyezéséhez és azok határforgalmi ügyintézéséhez szükséges részletes adatokat az érintett tárcák csapatmozgások előkészítéséért felelős szervei (a HM NEF¹¹ és az MH HFKP)¹² az alábbi határidők figyelembevételével terjesztik fel a HM illetékes szervének (a HM VGH-nak)¹³, amely azokat továbbítja az előterjesztés készítéséért felelős HM szervnek (a HM JF-nek¹⁴):

- a jegyzék tartalma szerint fentebb említett 5 pont szerinti előterjesztés esetében november 15-ig;

---

¹¹ HM Nemzetközi Együttműködési Főosztály

¹² MH Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság

¹³ HM Védelemgazdasági Hivatal

¹⁴ HM Jogi Főosztály

- az év közben ismertté váló, előre nem tervezett csapatmozgásokra vonatkozó kérelmet a tevékenység megkezdése előtt legalább egy hónappal, a tárgyévi engedély módosításának érdekében;
- a hazai és külföldi gyakorlatokkal kapcsolatos átvonulások esetében a csapatmozgás megkezdése előtt legalább egy hónappal.

Amennyiben a csapatmozgást előre nem látható, elkerülhetetlen ok miatt sürgősséggel kell engedélyeztetni, a honvédelemért felelős miniszter az előkészítési idő rövidítését, illetve a sürgősségi döntés okát előterjesztésben indokolja.

A külföldi fegyveres erők csapatmozgásaira vonatkozó adatokat a HM nemzetközi együttműködésért felelős szerve (HM NEF) gyűjti és terjeszti fel a HM illetékes szerve részére (HM VGH), amely az Országgyűlés vagy a Kormány által történt engedélyezésről írásban tájékoztatja az engedélykérőt.

A csapatmozgás engedélyezése a külföldi fegyveres erők részvételével Magyarországon tervezett, illetve a NATO tervezési okmányában szereplő, azonban az MH részvétele nélkül megrendezésre kerülő gyakorlatok esetében az átvonulás engedélyezését is jelenti. A csapatmozgások engedélyezésének előkészítését, a szükséges adatok gyűjtését, illetve a technikai engedélyezés folyamatát a honvédelmi szervezetekre vonatkozóan, a fentebb említett kormányrendelettel összhangban HM utasítás¹⁵ szabályozza.

A HM utasítás alapján a csapatmozgások engedélyezéséhez történő adatok felterjesztése az alábbiak szerint történik:

- az érintett honvédelmi szervezetek a szolgálati út betartásával évente szeptember 15-ig terjesztik fel az MH HFKP parancsnoka részére a következő évre tervezett csapatmozgások listáját;
- a HM NEF a külföldi katonai vagy diplomáciai szervtől érkezett csapatmozgásokra vonatkozó adatokat június 30-ig küldi meg az MH HFKP parancsnoka részére.

---

¹⁵ 21/2016. (V.20.) HM utasítás a határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének előkészítéséről

A műveletekben történő részvétellel összefüggő, a tárgyévre vonatkozóan engedélyezett csapatmozgások között nem szereplő esetekben a sürgősségi igényről a HM KÁT¹⁶ dönt.

A közjogi engedélyek alapján a csapatmozgások technikai engedélyezését a HM VGH vám-, jövedéki és határforgalmi feladatok végrehajtásáért felelős szerve végzi a kiadott közjogi engedélyek alapján.

A csapatmozgások közjogi és technikai engedélyezése mellett a külföldi fegyveres erők honi területen történő közúti mozgása érdekében szükséges az MH¹⁷ KKK mozgásirányító szaktevékenysége a következők szerint:

- útvonalengedély kiadása a tengelytúlsúlyos és túlméretes technikai eszközök közlekedése érdekében;
- közúti katonai menetoszlopok közlekedésének irányítása (legfeljebb 20 db gép-, vagy harcjármű menete, pihenő körletek kijelölése);
- az autópályák és díjköteles útvonalak díjmentes igénybevételének biztosítása a NATO SOFA alapján.

A fentebb ismertetett rend szerint megvalósuló csapatmozgások alapvetően béke időszakban, az MH részvételével külföldön vagy külföldi fegyveres erők részvételével Magyarországon tervezett gyakorlatokhoz és egyéb kiképzési rendezvényekhez kapcsolódnak. Továbbá a csapatmozgások a felszíni közlekedési alágazatokkal (közúti, vasúti, folyami) tervezett és végrehajtott tevékenységekre vonatkoznak. A VJTF-erők gyors telepítésével kapcsolatban a Szövetség részéről elvárásként fogalmazódott meg a korábbi engedélyezési idő jelentős csökkentése.

A már ismertetett szabályzók alapján két lehetséges megoldás mutatkozik a Magyarországra települő szövetséges erők esetében a szűk határidő betartására:

- a) A VJTF-erőkkel kapcsolatos csapatmozgások elhelyezése a következő évre tervezett, a honvédelemért felelős miniszter által felterjesztett és a Kormány által jóváhagyásra kerülő jegyzékben. A jóváhagyás után a közjogi engedély birtokában a csapatmozgások technikai engedélyezése az elvárt, rövid határidőn belül végre-

---

¹⁶ Honvédelmi Minisztérium Közigazgatási Államtitkár

¹⁷ Magyar Honvédség Katonai Közlekedési Központ

hajtható. A tengelytúlsúlyos, illetve túlméretes technikai eszközök közúti menetéhez szükséges útvonalengedély kiadása, illetve a közúti katonai menetoszlopok mozgásának irányítása szintén megvalósítható a technikai engedélyezés idejének megfelelően. Amennyiben a csapatmozgások közjogi engedélyezésére vonatkozó kérelem tartalmazza az útvonalengedély kiadásához szükséges adatokat, az MH KKK végrehajtja az előtervezést. Ezután a csapatmozgás technikai engedélyezésével párhuzamosan, a küldő nemzet által pontosított adatok alapján kiadja a szükséges útvonalengedélyt. A minél gyorsabb ügyintézés érdekében a küldő nemzetek Mozgásirányító Központjai az MH KKK-val együttműködve folyamatosan pontosíthatják a közúti menetekre vonatkozó adatokat.

- b) Amennyiben a VJTF-erők településéhez szükséges közjogi engedélyt az előző évben a Kormány által jóváhagyott jegyzék nem tartalmazza, a kormányrendelet 4.§-a alapján a honvédelemért felelős miniszter az előkészítési idő rövidítésének, illetve a sürgősségi döntés okát előterjesztésben indokolja. Az előterjesztés alapján a Kormány sürgősséggel hozhatja meg döntését, illetve a Kormány ügyrendje lehetővé teszi, hogy a miniszterelnök szükség esetén a Kormány nevében döntsön. Ezek alapján a határátlépések engedélyezése rövid idő alatt megvalósítható.

A következőkben megvizsgáljuk azt az esetet, amikor a Szövetség egy vagy több tagja ellen intézett fegyveres támadás bekövetkezésekor a felajánlott magyar katonai erő a megtámadott fél segítségére siet. Ilyenkor az a. és b. pontban említettek alapján a Kormány hozza meg a döntést a csapatmozgás engedélyezéséről.

Ez a folyamat - amennyiben elég idő áll rendelkezésre - normál menetrend szerint, sürgős esetben gyorsított menetrend alapján történhet meg.

A fentiek alapján a VJTF-erők hazánk területére történő gyors telepítése érdekében béke állapotban Magyarország alapvetően képes biztosítani a határátlépések NATO által elvárt idejű és gyorsaságú engedélyezését, illetve a kapcsolódó katonai mozgásirányító feladatokat.

3. Csapatmozgások a különleges jogrend egyes időszakában

Az előzőekben alapvetően béke időszaki, gyakorlatok és egyéb kiképzési rendezvényekhez kapcsolódó csapatmozgások engedélyezésének jogi feltételeit tekintettük át. Szükséges azonban megvizsgálni azokat a különleges jogrendi időszakokat, amelyek bevezetése honvédelmi érdekből történik, különös tekintettel az MH külföldi alkalmazásáról, illetve állomásozásáról, valamint a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról, magyarországi állomásozásáról. Ezek a tevékenységek az MH, illetve a külföldi fegyveres erők határátlépéssel járó csapatmozgásait, illetve ezek közjogi engedélyezését feltételezik.

Honvédelmi típusú különleges jogrendi időszakok a következők:

- váratlan támadás;
- megelőző védelmi helyzet;
- rendkívüli állapot.

Váratlan támadás esetén külső, nem szükségszerűen idegen hatalomhoz tartozó fegyveres csoportok törnek be hazánk területére. Ebben a különleges jogrendi időszakban a Kormány a támadás elhárítása, a törvényes rend, az élet- és vagyonbiztonság szavatolása érdekében a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot bevezetéséig a felkészített erőkkel azonnal intézkedni köteles.

A váratlan támadás egy nagyon gyors lefolyású katonai jellegű cselekmény, amelynek elhárításába a honi és szövetséges légvédelmi és repülőerők, valamint az MH kijelölt készenléti erői kerülhetnek bevonásra. Az MH szárazföldi, légvédelmi és repülőerői békehelyőrségből a honi területen részükre kijelölt összpontosítási körletbe történő mozgása nem jár határátlépéssel, ezért közjogi értelemben nem minősül csapatmozgásnak.

Ugyanakkor a légvédelmi készenléti szolgálatot teljesítő szövetséges repülőeszközök honi területen történő alkalmazása Magyarország határának átlépésével járó csapatmozgás. Mivel a katonai erő alkalmazása ebben az esetben Szövetségi döntésen alapul, a határátlépéshez szükséges közjogi engedély kiadása a Kormány hatáskörébe tartozik.

A megelőző védelmi helyzet különleges jogrendi időszakot az Országgyűlés meghatározott időre hirdeti ki külső fegyveres támadás veszélye esetén, illetve szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében. A megelőző védelmi helyzet kihirdetésével egyidejűleg a Kormány felhatalmazást kap rendkívüli intézkedések bevezetésére.

Az Észak-atlanti Szerződés 5. cikke alapján, valamint az egyéni és a kollektív védelem joga értelmében tehát ez a különleges jogrendi időszak egyrészt jelenti a szövetséges fegyveres erők Magyarországra történő települését, másrészt az MH kijelölt erők kitelepülését a Szövetség tagországába, amelyet támadás ért. Mindkét esetben határátlépéssel járó csapatmozgások történnek, amelyek közjogi engedélyezése szükséges.

A Kormány, mint a végrehajtó hatalom általános szerve, tovább működik, ezért az Alaptörvény 47. cikke alapján dönt az MH és a külföldi fegyveres erők határátlépéssel járó csapatmozgásairól.

A rendkívüli állapot különleges jogrendi időszakot hadiállapot ki nyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén az Országgyűlés hirdeti ki, és létrehozza a Honvédelmi Tanácsot, amely gyakorolja:

- az Országgyűlés által rá átruházott jogokat;
- a köztársasági elnök jogait;
- a Kormány jogait.

Amíg a váratlan támadás és megelőző védelmi helyzet különleges jogrendi időszakban a Kormány dönt az MH és a külföldi fegyveres erők határátlépéssel járó csapatmozgásairól, addig rendkívüli állapot esetében a Honvédelmi Tanács dönt:

- az MH külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, békefenntartásban való részvételéről, külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenységéről, valamint külföldi állomásozásáról;
- a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról, valamint magyarországi állomásozásáról.

4. A csapatmozgások különleges esetei légi járművekkel

A nemzetközi és a hazai állami célú, országhatár átlépésével járó repülésekkel kapcsolatos engedélyezési eljárásrend olyan jogszabályi háttérrel igényel, amely külpolitikai, nemzetbiztonsági, katonadiplomáciai, védelempolitikai, illetve honvédelmi szempontból is garantálja a Magyar Köztársaság szuverenitását.

A katonai felek részéről végrehajtott repülések többsége csapatmozgásnak minősül, amelynek részleteit a határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének kormányzati feladatairól szóló 190/2000. (XI. 14.) Korm. rendelet határozza meg.

A légi közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény a magyar légtérben történő légi közlekedés szabályait keretjelleggel határozza meg, a legfontosabb garanciális szabályok mellett számos felhatalmazást ad további végrehajtási rendeletek megalkotására. Így van ez a magyar légtér igénybevételének szabályai esetében is:

7. § (1) Külföldi állami légi járműnek a magyar légtérbe való berepülése iránti kérelmet - a (3) és (4) bekezdésben foglalt kivétellel - a külpolitikáért felelős miniszternek kell benyújtani. A külpolitikáért felelős miniszter a kérelmet a magyar légtér igénybevételéről szóló kormányrendeletben meghatározott módon továbbítja a légi közlekedési hatóságnak.

(1a) A légi közlekedési hatóság a külpolitikáért felelős miniszter, a katonai légügyi hatóság, továbbá a magyar légtér igénybevételéről szóló kormányrendeletben megjelölt polgári és Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat hozzájárulásával engedélyezi a külföldi állami légi járműnek a magyar légtérbe való berepülését.

(1b) A légi közlekedési hatóság döntése ellen jogorvoslatnak nincs helye.

(2) A külföldi állami légi jármű számára kibocsátott egyszeri vagy többszöri be-, illetve átrepülési engedély nem mentesíti a kérelmezőt a jogszabályban előírt más engedélyek beszerzésének kötelezettsége alól.

(2a) Az Alaptörvény 47. cikke szerinti csapatmozgások esetén a diplomáciai kérelem alóli mentesség nem mentesít a csapatmozgásra vonatkozó közjogi engedély alól. A diplomáciai kére-

lem alóli mentességgel rendelkező államok ilyen esetben megfelelő időben kötelesek engedélyt kérni.¹⁸

(3) NATO-tagország, valamint az Európai Unió tagállama állami légi járművének a magyar légtérbe való belépéséhez nem szükséges az (1) bekezdésben meghatározott engedély kérése. A NATO tagállam, valamint az Európai Unió tagállama állami légi járművének a magyar légtérbe való belépése a nemzetközi előírásoknak megfelelő repülési terv benyújtásával történik.

(4) A NATO műveleti alárendeltségű légvédelmi készenléti szolgálatot teljesítő külföldi állami légijárműnek feladata végrehajtásával összefüggésben repülési tervet nem kell benyújtania, a magyar légtérbe történő berepülését - a Kormány előzetes döntése alapján - a Honvédség Légierő Ügyeletes Parancsnok engedélyezi.

8. § A magyar légtér igénybevételének, felügyeletének, az igénybevétel korlátozásának és tiltásának szabályait a Kormány rendeletben határozza meg.¹⁹

A diplomáciai engedélyek beszerzése alól a Légiközlekedési törvény (Lt.) aránylag tág körben tesz kivételt. Az Lt. 7. §-ának (3) bekezdése eltérést enged a diplomáciai engedélyek meglétét illetően a NATO szövetséges államai és az Európai Unió tagállamai részére, mivel számukra nem szükséges a diplomáciai engedélyek beszerzése. Ezen államok a nemzetközi előírások szerinti repülési terv benyújtásával vehetik igénybe Magyarország légterét.

A törvény a 7. §-ának (4) bekezdésében kiveszi továbbá a NATO műveleti alárendeltségű légvédelmi készenléti szolgálatot teljesítő állami légijárműveket is, amelyek kizárólag a Kormány előzetes döntése alapján a Honvédség Légierő Ügyeletes Parancsnok engedélyével repülhetnek be a magyar légtérbe.²⁰

A fentiek értelmében a NATO-, illetve EU-tagországok állami légijárművének magyar légtérbe történő belépéséhez elegendő a

---

¹⁸ A 2(a) bekezdés alkalmazása során az elmúlt évek tapasztalatai alapján – pontos szabályozás hiányában – többször gondot okozott a csapatmozgások diplomáciai engedélyeztetési eljárása. Ennek jogi tisztázása érdekében a Légiközlekedésről szóló törvényt 2015. 11. 15-ei hatállyal módosították és a csapatmozgásokra vonatkozó utalással egészítették ki.

¹⁹ 1995. évi XCVII. törvény a légiközlekedésről

²⁰ Halászné Tóth Alexandra – Somosi Vilmos: Az állami légijárművek nemzetközi repüléseinek jogi szabályozása Repüléstudományi Közlemények XXII. évf. 2. különszám (2010) p.7

nemzetközi előírásoknak megfelelő repülési terv benyújtása. Tehát megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot különleges jogrendi időszakok esetében a szövetséges fegyveres erők Magyarországra történő településekor állami légi járművek határátlépésekor a fenti jogszabályt kell alkalmazni.

Hazánk és a Szövetséges tagországok légterének védelme érdekében a katonai erő alkalmazásához szükséges csapatmozgások „a NATO műveleti alárendeltségű légi járművek alkalmazásáról” szóló 1598/2014. (XI. 4.) Kormányhatározat szerint valósulnak meg. Ennek értelmében a Kormány hatáskörében eljárva hozzájárul, hogy:

- a légyvédelmi készenléti szolgálatot teljesítő szövetséges repülőeszközök a magyar légtérbe beléphetnek, azon átrepülhetnek, illetve szükség esetén ott alkalmazásra kerülhetnek, amennyiben a Honvédség Légierő Ügyeletes Parancsnok a kialakult helyzetre tekintettel indokoltnak tartja;
- a szövetséges repülőeszközök a magyar légtérben NATO-döntésen alapuló műveletekben részt vehetnek, ennek érdekében a magyar légtérbe beléphetnek, azon átrepülhetnek, illetve szükség esetén ott alkalmazásra kerülhetnek;
- a fenti két műveletben részt vevő szövetséges repülőeszközök, azok személyzete és a földi kiszolgáló állomány és felszerelés a műveletek végrehajtásához szükséges időre, de legfeljebb harminc napra Magyarországon települjenek.

Összegzés

A csapatmozgások engedélyezésének folyamatát béke, illetve honvédelmi típusú különleges jogrendi időszakok esetében vizsgálva látható volt, hogy ezen a területen precíz és naprakész jogi szabályozási környezetet kell kialakítani. Különös figyelmet igényel, hogy az egyes alkalmazási környezetben az engedélyező szervek is eltérnek.

A VJTF-erők béke időszakban honi területen végrehajtott gyakorlatra, illetve hazánkon keresztül más országba történő kitelepülése esetén a határátlépést a Kormány engedélyezi. Megelőző védelmi helyzet honvédelmi típusú különleges jogrendi időszakban az érkező szövetséges erők határátlépésének engedélyezése szintén a Kormány, rendkívüli állapot esetében a Honvédelmi Tanács hatásköre.

Nélkülözhetetlen tehát, hogy a feladatok sikeres végrehajtása érdekében mind a jogalkotó szervek, mind az engedélyezési folyamatban részt vevő szervezetek, mind pedig a tényleges feladatot végrehajtó kötelek minden eshetőségre felkészülve legyenek képesek támogatni a határátlépéssel járó csapatmozgások maradéktalan végrehajtását.

Felhasznált irodalom

2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről

290/2011. (XII. 22.) Kormányrendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról

AJP-4.5 Allied Joint Doctrine for Host Nation Support, Edition B, Version 1, NATO Standardization Agency, May

Dr. Lakatos László: A különleges jogrend és a honvédelem szabályozása, Magyar Tudományos Akadémia Law Working Papers 2014/49, Budapest, ISSN 2064-4515,
http://jog.tk.mta.hu/uploads/files/mtalwp/2014_49_Lakatos.pdf (2016. 01. 30.)

Dr. Szenes Zoltán: Előre a múltba? A NATO Wales után
<http://kki.gov.hu/download/9/1a/c0000/Szenes.pdf> (2016. 04. 01.)

Halászné Tóth Alexandra – Somosi Vilmos: Az állami légitársaságok nemzetközi repüléseinek jogi szabályozása Repüléstudományi Közlemények XXII. évf. 2. különszám (2010)
http://epa.oszk.hu/02600/02694/00052/pdf/EPA02694_rtk_2010_2_Halaszne>Toth_A-Somosi_V.pdf

Magyar Honvédség Közlekedési Doktrína, a Magyar Honvédség Közlekedési Szolgálatfőnökség kiadványa, Budapest 2005.

Magyar Honvédség Összhaderőnemi Logisztikai Támogatás Doktrína (3. kiadás), a Magyar Honvédség kiadványa, Budapest 2015.

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.),
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV

Szabados Tibor: A HM Beszerzési és Biztonsági Beruházási Hivatal Vám és Határforgalmi Igazgatóság szerepe a nemzetközi csapatmozgásokban. Katonai Logisztika – az integrált logisztikai tudomány-szervező tanács folyóirata. 2003. 1. szám. pp.234-241.